

Překlad vybraných her z italské knihy: PER UNA CATECHESI IN DIALOGO CON LA VITA¹

Hry jsou zaměřeny na sociální výchovu a na utváření postojů. Žáci na základě různých situací přemýšlejí o svých hodnotách, zamýšlejí se nad svým životem, svým vztahem k Bohu a k druhým lidem. Součástí her je reflexe (zpětná vazba), kterou katecheta moderuje.

Vybrané a přeložené aktivity jsou zaměřeny na sociální výchovu, na utváření postojů a hodnot v rámci výuky náboženství. Posilují prožitek z poznání. Hry se zabývají tématy LÁSKA, BIBLE, CÍRKEV, PŘIKÁZÁNÍ, SVĚDOMÍ, BŮH, VÍRA, JEŽÍŠ, HŘÍCH a SVÁTOSTI. Některé aktivity jsou určeny pro kolektivy, které se dobře znají a vzájemně ve skupině panuje důvěra a otevřenost. Uvedené věkové kategorie u her jsou spíše na dolní hranici věku dětí. Aktivity lze upravovat a přizpůsobovat skupině a potřebám jednotlivců i probírané látce. Je potřeba vést hry bezpečně a pomocí reflexe ošetřit osobní citlivost některých témat.

Zpětná vazba

Zpětná vazba napomáhá jednotlivci nebo skupině vrátit se zpět k prožitému. Je řízená jednou nebo více osobami, které vedou příslušné aktivity, určují cíl, formu a řídí průběh. Během zpětné vazby se hodnotí aktivita, její průběh, časové limity, zlomové momenty a přesahy do současnosti a našich životů. Zpětná vazba nám také přináší informace o tom, jak působíme na ostatní svým chováním, jak chování skupiny ovlivňuje jednotlivce. Co je dobře, na čem je potřeba zapracovat, jakým způsobem se dal úkol splnit, jaká byla rozhodnutí, způsob lektorského vedení atp. Zpětnou vazbu používáme většinou po náročnějších aktivitách, v kterých šlo o společnou cestu, řešení složitého problému, rozhodování ve skupině, důvěru... Cílem je společně popsat zážitek, srovnat si nejasnosti, porovnat zkušenosti, udělat si přehled. Zpětnovazební přehled je dobré dělat také proto, aby člověk nebyl na zpracování prožitku sám, učí se být otevřený k druhým, podělit se o pocity se skupinou. Navíc různé zkušenosti a pocity ze stejné hry dávají možnost pochopit osobní odlišnosti. Prohlubují se tak vztahy a důvěra ve skupině.

V tomto kontextu vymezíme cílenou zpětnou vazbu následujícími ději:

- formulování a vyjadřování prožitků spjatých s okolím, a to formou postřehů, myšlenek a pocitů,
- přijímání prožitků formulovaných okolím a jejich následné zapracování do reality
- formulování a vyjadřování prožitků spjatých se sebou samým.

Průběh zpětné vazby:

- Posadíme se do kruhu, abychom na sebe viděli. Nebo zařadíme a dáme pokyny k jiné formě zpětné vazby, než je vzájemné sdílení v kruhu (viz níže).
- Objasníme smysl a cíl reflexe
- Stanovíme pravidla (hovoří vždy jeden, ostatní naslouchají, aktivita je dobrovolná a časově ohraničená, neútočíme na ostatní, mluvím sám za sebe, slovo uděluje vedoucí, nebo posíláme zástupný předmět...)

¹ MARCHIONI Giovanni. *Per una catechesi in dialogo con la vita*. Torino : Elledici, 2010.

Připravenost lektora

Stanovíme cíle, aby se hodiny nediskutovalo o všem možném. Zvolené cíle stále poměřujeme vývojem diskuse a podle potřeby je upravujeme. Shromáždíme co nejvíce informací o hráčích a o průběhu hry. Připravíme si okruh otázek a připomínek vztahujících se k řešené situaci.

Soustředěně pozorujeme hodnocení a všímáme si toho, co bylo, i toho, co nebylo řečeno. Získáváme informace i z mluvy těla diskutujících.

Jsme připraveni aplikovat různé způsoby a metody reflexe. Snažíme se v této oblasti stále vzdělávat

Co a jak si připravit

- cíl zpětné vazby – pečlivě si ho připravit, vědět k čemu budou směřovat moje otázky na účastníky? Cíl zpětné vazby by měl souviset s cílem dané aktivity.
- formu zpětné vazby podle věku, účinnosti, naladění skupiny a k ní příslušné pomůcky
- otázky – nemusí jít o konkrétní formulaci, ale mít osnovu po ruce

Otevřené otázky
rozvíjejí zpětnou vazbu
jdou více do hloubky
když je více času

Uzavřené otázky
odpověď na ně zní buď ANO či NE
fungují při menší komunikativnosti dětí
když chci rychlou odpověď

- čas reflexe – zda hned po aktivitě (výhodou čerstvost zážitku, větší sdílnost) nebo s odstupem (u psychicky a fyzicky náročnějších situací)
- prostředí – kde si budeme povídat, zajistit vhodné podmínky (sezení, teplo, klid)
- stav dětí – po zajištění základních potřeb dětí a zvážení aktuální situace, zda by něco reflexi nerušilo, zda jí neodložit na později atd.
-

Volba otázek pro vedení reflexe

Někdy bývá hledání vhodných otázek a témat pro diskusi přirovnáváno k chytání ryb; rybníkem jsou všechny prožitky a zkušenosti celé skupiny. Vedoucí musí „chytit“ nějaký problém, aby mohl skupině ukázat

- Důvěra a podpora při plnění úkolů. Sebedůvěra.
- Úroveň a efektivita komunikace, její stoupající nebo klesající kvalita.
- Proces skupinového rozhodování. Jak probíhal, spokojenost s ním a hledání dalších cest.
- Spolupráce ve skupině. Soudržnost. Efektivita a úroveň plánování. Jakým způsobem se přijímalo řešení. Kdo přišel s nápadem,
- Jakým způsobem se uplatňovaly vedoucí role. Kdo se projevil jako vůdčí typ. Jaký měl vztah k názorům jiných.
- Kdo a jak se podílel na činnosti skupiny.
- Jaké bylo postavení jednotlivců ve skupině. Respektování individuálních rozdílů.

Některé typy často používaných otázek:

- Jak hodnotíte hru? Co se vám podařilo?

- Pracovali jste společně jako skupina nebo tým?
- Udělali jste něco, na co můžete být hrdí?
- Prožili jste pocit strachu?
- Pomohl vám někdo zdolat překážku nebo udělat rozhodující krok?
- Proč si myslíte, že byla hra zařazena?
- Co jste se dozvěděli o sobě a svých schopnostech?
- Získali jste nějaké nové dovednosti a znalosti?
- Co jste se dozvěděli o druhých hráčích?
- Jak hodnotíte spolupráci a podporu ve skupině?
- Co byste dělali jinak, kdybyste hru hráli znovu s jinou skupinou?
- Můžete získané zkušenosti použít někde jinde?

Diskusní formy reflexe doprovázejí nebo někdy nahrazují další způsoby opírající se o herní či tvůrčí postupy. Jejich stručný přehled jsme zařadili do závěrečné části knihy pod název „Hry pro reflexi a závěrečné hodnocení“.

Čeho se vyvarovat při zpětné vazbě

- přednášení na téma...
- nucení do odpovědi
- nesnažte se dotyčnému vnutit, co si má myslet
- neuronizujte odpovědi či průběh aktivity (nemusí to být pochopeno)
- neříkejte slovy něco jiného než mimikou či gesty, mate to
- příliš nekritizujte
- nevyhýbejte se načatým problémům
- vyvarujte se konfliktu, netlačte necitlivě na odpověď
- nepouštět se do psychologických rozborů, když na to nemám znalosti a zkušenosti
- diskuzi mezi lektory

Co nezapomenout při zpětné vazbě

- snažíme se o to, aby děti odcházely z reflexe ve stejné nebo lepší náladě
- udržovat se všemi oční kontakt, nedívat se stále do země nebo do papírů
- pokládat jednoznačné otázky, jasně formulované
- vyzdvihovat silné stránky skupiny, jednotlivců
- snažme se o zapojení všech, když někdo nemluví, vyzveme jej
- střídat otevřené a uzavřené otázky

Techniky zpětné vazby a příklady

- Nejpoužívanější formou je **skupinová diskuse**, kdy sedíme v kruhu a mluvíme. Tuto techniku můžeme zpestřit zajímavým předmětem, který je posílán do kola a mluvit může jen ten, kdo ho právě drží. Když chceme aktivitu jen zrekapitulovat a máme málo času, je možné požádat skupinu, aby každý řekl pouze jedno slovo nebo slovní spojení, které by vyjadřovalo, jeho uplynulý zážitek. Protože to vyžaduje více soustředění a hlubší úsudek, je lepší této varianty využít u starších dětí, skautů a skautek.

- Oblíbené jsou techniky **rychlého shrnutí zážitku**, kdy není potřeba chodit do hloubky. Hodí se pro menší děti, u kterých nemají smysl delší diskuse, ale jsou výborným zpestřením i pro starší.

Barevná škála – barvy na kartičkách symbolizují určitý pocit, děti ukazují, nebo odevzdávají po programu.

Rohy místnosti – účastníci si stoupají do rohů místo odpovědi

Teploměr -uvádíme výroky vztahující se ke hře a účastníci ukazují míru pravdivosti na škále

Ruce mluví -výška ruky nad zemí, od těla ukazuje míru

Smajlíci – různé druhy emočních obličejů slouží k rychlé reakci na pocit

známkování na prstech – jako ve škole 1- super, 5- nestojí to za nic

číselná osa – stoupání si, nebo záznam důležitých bodů, nebo míry pocitu na číselnou osu.

zakreslování do grafů atp.

Kolíčky- na prádelní šňůru připevňujeme kolíčky na jednom konci – super, na druhém nic moc

Tvořivá zpětná vazba – tento způsob vyhovuje lidem introvertnějším, nemusí své pocity sdělovat lidem přímo ale skrze materiál. Můžeme s dětmi malovat, modelovat, vyrábět koláže, psát verše, tvořit komiks, používat symboly.

Zpětná vazba s pomůckami

S lanem - z lana uděláme kruh, nebo osu. Účastníci si stoupají podle daných kritérií

Karty- každý si vezme jednu kartu, podle její hodnoty se vyjadřuje ke hře: červená- pozitivní hodnocení, černá- co by se dalo zlepšit, nízká hodnota – o jednotlivci,

vysoká hodnota- o skupině, žolík- cokoli

Průběžná zpětná vazba – má charakter pravidelného rituálu a atmosféry, spokojenosti s programem, patří sem různé typy hitací

Závěrečná zpětná vazba - poskytuje shrnutí a ohlédnutí za delším programovým blokem či celou akcí. Pokud se povede vytvořit slavnostní atmosféra, bývá velkým zážitkem sama o sobě. Vhodná tečka za táborem, v některých oddílech jde o zaběhnutý rituál. Vhodné je mít vytvořený dotazník, kterým lze po vyhodnocení udělat zpětnou vazbu nejen za programem, ale i vedením kurzu.

(Zdroj: Reitmayerová, Broumová, **Cílená zpětná vazba, Portál 2007**)

TÉMA: LÁSKA

Hra č. 1: Teploměr lásky (od 8 let)

Cíl: Žít lásku, konat skutky lásky.

Čas: -

Pomůcky: Popisovače, nůžky, lepidlo, barevné kartony.

Katecheta představí dětem některé situace z každodenního života, které prožívají (cesta domů ze školy, domácí úklid, návštěvy prarodičů, rozmary, hašteření s rodiči a sourozenci...). Na základě těchto situací děti přemýšlejí o tom, jak mohou projevat svoji lásku. Společně budou objevovat, jaké vlastnosti láska má a pro každou vlastnost vytvoří teploměr (např. vytvoří teploměr trpělivosti, teploměr odpuštění, štědrosti, atd): na nich bude ukázáno jednání, které je důležité pro teploměr "lásky". Například na "teploměr velkorysosti" by mohli připsat následující jednání: potěšit maminku; přestat sledovat televizi a jít prostřít stůl; podělit se ve škole o svačinu s těmi, kteří na ni neměli; obdarovat chudé; navštěvovat prarodiče; věrnost ve večerních modlitbách.

Hra č. 3: Společným jmenovatelem (od 8 let)

Cíl: Křesťan je přesvědčen o tom, že Boží láska změní svět naplněním míru, spravedlnosti a vyrovnanosti. Všichni ti, kteří se snaží napodobit Ježíše a spoléhají se na vůli Otce, jsou základny království a svým příkladem mohou šířit naději a důvěru v Boha. Aktivita chce zdůraznit, že ten, kdo miluje, koná dobro, které zahrnuje všechny okolo něj.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Spínací špendlík a malý kruh kartónu pro každé dítě.

Děti si vytvoří kruh z kartónu o průměru 5 cm. Na jedné straně ho namalují černou barvou, druhá strana bude mít veselý výraz („smajlíka“). Spínacím špendlíkem přišpendlíme na hrud' každého dítěte kartu tak, aby byla viditelná černá strana. Jedno dítě, které katecheta vylosuje, ukáže stranu karty, na které je šťastný výraz. To představuje klid a radost. Jeho spolužáci se rozestaví ke stěně po celé místnosti a zavřou oči. Cílem je, aby všichni dosáhli svých sedadel. Dítě, které bylo vylosováno, má oči otevřené. Dotýká se postupně svých spolužáků. Ten, koho se dotkne, otevře oči, otočí kartu na straně šťastného výrazu a sedne si tiše na své místo. V diskusi vysvětlíme, že „klidný“ člověk je každý člověk, který miluje a jedná dobře. On ukazuje na to, že Bůh hovoří s lidmi, kteří jednají dobře. Toto dobro jim dává světlo, pomáhá jim z temnoty, která obklopuje ty, kdo neznají a nenásledují Boha.

Hra č. 12: Spolupráce (od 9 let)

Cíl: Společenství a bratrství mezi křesťany se projevuje ve spolupráci a solidaritě. Tato hra pomáhá rozpoznat důležitost spolupráce ve smyslu dosáhnout společný cíl.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Předpokládáme, že máte skupinu 12 dětí. Potřebujete 24 čtverců z barevného kartónu, každý 10 x 10 cm. Čtverce musí být ze 4 různých barev tak, že šest čtverců bude mít stejnou barvu (žlutých čtverců 6, zelených čtverců 6, červených 6 atd.). Pásku nebo lepidlo, bílé listy papíru, fixy.

Děti jsou rozděleny do 4 skupin, z nichž každá dostane 6 čtverců různých barev. Každá skupina dostane instrukce, které ostatní hráči neslyší: úkolem je slepit pomocí pásky a čtverců krychle o jedné určité barvě (jedna skupinka sestavuje krychli červenou, druhá žlutou atd.). Stavba krychle probíhá v naprostém tichu a musí ji stihnout za 4 minuty. Skupiny pracují současně, každá v jednom rohu místnosti a mají k dispozici materiál: bílé listy, fixy, pásku nebo lepidlo. Krychle stihnou postavit v určený čas pouze tehdy, pokud hráči přijdou na to, že si musejí čtverce navzájem vyměňovat. Pokud se pokusí obarvit vlastní čtverce nebo si udělat nové, nepodaří se to. Následuje společná reflexe: společným vyměňováním čtverců mohly všechny skupiny svou práci stihnout; stejným způsobem, vzájemným sdílením darů každého, mohou křesťané splnit úkol, který Bůh svěřil církvi.

Hra č. 13: Míč – (od 8 let)

Cíl: Křesťané jsou lidé bez vlastní země. Mluví různými jazyky, ale jsou sjednoceni láskou.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Barevný míček.

Dříve než katecheta představí následující aktivitu, zdůrazní, že křesťané mluví různými jazyky světa a žijí v různých regionech, ale jsou spojeni vírou a láskou Kristovou. Tuto jednotu si děti mohou vyzkoušet v míčové hře. Míč katecheta podá jednomu dítěti, a to ho hodí některému ze svých spolužáků. Spolužák zkusí říct, co se mu líbí na člověku, který mu míč hodil. Po několika minutách (katecheta se ujistí, že míč dostanou všechny děti) hra končí písní (může být oživená s kytarou...), při níž se přítomní chytanou za ruce.

Hra č. 14: Láska a její překážky – (od 12 let)

Cíl: Identifikovat překážky, které brání našemu odhodlání k lásce.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Papír a pero.

Katecheta vysvětlí, že není vždy snadné mít někoho rád, protože existují překážky, které nám v tom brání. Každé dítě si může napsat do horní části papíru jméno osoby, kterou je těžké mít rád. Potom nakreslí svislou čáru ve středu listu, která rozdělí papír na dvě poloviny; na levou stranu píše překážky, vnímané nebo skutečné, vnější nebo vnitřní, které znemožňují mít rád tuto osobu, na pravou stranu píše opatření, která by mohla překážky odstranit. Cvičení může být rovněž provedeno ve dvojicích (5 minut). Na konci mohou děti sdělit výsledky svých úvah.

Hra č. 15: Co je to láska? – (od 12 let)

Cíl: Přemýšlet o významu lásky.

Čas: 20 min.

Pomůcky: Magnetofon, velký papír s fixy.

Katecheta napíše na velký papír slovo láska a ptá se dětí, co vše je napadá, když toto slovo uslyší. Jednotlivé nápady zapisuje. Pak pustí nahrané rozhovory s významnými lidmi (kněz, učitel, sportovní trenér...), které děti získaly předem. Nakonec se porovnají výsledky uvedené na plakátu s výsledky nahraných rozhovorů.

Hra č. 16: Almužna a charita – (od 10 let)

Cíl: Pokud je pravda, že je církev otevřena všem, pak z toho vyplývá, že každý následovník Krista je spojen v druhém člověku poutem sjednocení, což z něj činí jeho bratra. Dá se říct, že jedno s druhým souvisí a je tak projevem lásky. Tato hra pomáhá přemýšlet o pojetí křesťanské lásky.

Čas: Variabilní

Pomůcky: Žádné.

Katecheta přinese dětem několik obrázků (raději větších), na nichž je znázorněno, jak někdo dává almužnu „žebrákovi“. Katecheta postupně ukazuje dětem obrázky a ptá se, co almužna vypovídá o člověku, který ji dává. Z reakcí dětí bude katecheta čerpat inspiraci, aby mohl vysvětlit charitu jako akt lásky k člověku a k Bohu.

Hra č. 18: Slovník lásky – (od 13 let)

Cíl: Rodina je domem lásky, jejímž základem je manželský pár. Tato aktivita vede děti k uvědomění si, že slova lásky budují vztah.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Žádné.

Katecheta zadá následující úkol: „Napište milostný dopis svému příteli/přítelkyni. Pokud žádného přítele či přítelkyni nemáte, můžete si ho/ji vymyslet. Tento dopis si ponecháte, nebude ho nikdo číst.“ Poté následuje další úkol: „Porovnejte jazyk, který používají zamilovaní, s jazykem, kterým mluvíte s každým.“ Tato aktivita se snaží dovést děti k tomu, aby se zamyslely nad jazykem lásky.

Nyní katecheta rozdělí děti do skupin po čtyřech. Děti ve skupině se společně snaží najít 20 nejdůležitějších slov, která jsou součástí jazyka lásky. Jako výchozí bod mají svůj dopis. Čas na úkol je 5 minut. Po uplynutí doby povolené pro skupinovou práci katecheta vyzve zástupce každé skupiny, aby prezentoval výsledky, okomentuje také použitý jazyk, který vyjadřuje model lásky. Nakonec dostanou skupiny otázky, které vycházejí ze zkušeností dětí, jejich hodnot: 1. Které z těch dvaceti slov, vybraných ve skupině, sám používám v nejdůvěrnějších vztazích? Co taková slova budují? 2. Jaké jsou ty, které neříkám? 3. Co očekávám od dívky/chlapce?

TÉMA: BIBLE

Hra č. 24: Milovat své nepřátele – (od 9 let)

Cíl: Jako láska k Bohu, tak láska k bližnímu nemá žádná omezení. To je důvod, proč Ježíš zve své učedníky, aby milovali všechny, dokonce i své nepřátele. Následující hra ukazuje tento konkrétní aspekt křesťanského poselství. Milovat nepřítele neznamena vzdát se mu, ale znamená přát mu dobro.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Žádné.

Katecheta představí následující situaci problému: „Antonio je opravdu nečestný.“ Obvinil Mariku z krádeže ve třídě. Marika zuří, avšak ji napadají Ježíšova slova: „Milujte své nepřátele...“ Rozhoduje se, jak se má zachovat. Má vzít krádež na sebe; má označit Antonia za lháře a tak ho vystavit potrestání; má odmítnout obvinění; má i přesto kamarádovi odpustit... bude si s ním o tom dobré popovídat? Katecheta zahájí diskusi, ve které může použít čtení Lk 6,27–35. Pak katecheta vyzve děti, aby se ztišily a představily si člověka, který se zachoval špatně. Katecheta pokládá následující otázky: „Co špatného může člověk vykonat? Proč? Jaké k tomu má důvody? Mohou být jeho důvody pochopitelné? Mohl by se tento člověk zachovat jinak? Kdybyste byli na místě Ježíše, co byste udělali pro takového člověka? Můžeme i v takových situacích hledat dobro v člověku, které by vedlo k lásce a k míru? Chtěli byste být v míru s každým? Co můžete udělat, aby se uskutečnilo toto vaše přání?“

Hra č. 25: Bible mluví k člověku – (od 10 let)

Cíl: Děti poznávají, že Bible poskytuje odpovědi na problémy a základní otázky, které trápí člověka ve všech dobách.

Čas: 10–15 min.

Pomůcky: Žádné.

Katecheta rozdělí děti do pracovních skupin a zadá jim následující úkol: „Hledejte odpověď na to, co je smyslem života v následujících biblických citátech: Lk 5,1–11 (Zázračný rybolov), 18,18–30 (Bohatý mladík), 19,11–26 (Podobenství o hřivnách), Mt 25,31–46 (Poslední soud), 1 Kor 13 (Hymnus na lásku). Pak nahraďte v textech slova „království Boží“, „věčný život“, „učednictví“ za sousloví **smysl života**.“ Každá skupina představí výsledek a srovná ho s ostatními.

Hra č. 29: Ozvěna mušle – (od 8 let)

Cíl: Tato aktivita je vhodná, pokud skupina vykazuje nějaký osobní problém dětí: smrt, rozbité přátelství, boj... Slouží k utěšení, zaměřuje pozornost na důležitost intervence každého ve skupině; to podporuje postoj naslouchání a sdílení zkušeností, ale může se také použít při studiu Bible. Mnoho biblických spisů ve skutečnosti představuje paměť společných zkušeností, které si lidé připomínají a vnímají v nich Boží zásah. Podobnou zkušenost jednoty a sdílení prožívají také děti žijící v různé době a stávají se tak nezapomenutelnými představiteli významného momentu v dějinách skupiny.

Čas: Variabilní

Pomůcky: Jedna velká mušle.

Když katecheta vidí dítě procházet okamžitým citovým napětím kvůli události, o níž skupina ví, může požádat přítomné, aby si sedli do kruhu. Vezme velkou mušli, počká na správný čas a uvede situaci: „Lukáš, Andrea ... má problém a my víme proč. Co pro něj můžeme udělat? Co můžeme říci, abychom mu pomohli? Určitě ne tím, že mu budeme říkat nějaké naučené fráze: je důležité, aby naše slova a gesta šla ze srdce. Mluvit může pouze ten, kdo mě požádá o mušli: ta představuje tajemství a hloubku, čas a ozvěnu vztahu, který jsme vybudovali s ... v průběhu let (nebo měsíců). Kdo chce začít?“ Obvykle tyto momenty vytváří zvláštní atmosféru a jsou pamatovány jako velmi intenzivní.

Vzpomínka na tyto zkušenosti může být také vyvolána katechetou při práci s biblickými texty. Je třeba zdůraznit, že texty v ní nejsou jen abstraktní pojmy či myšlenky, ale památka zkušenosti, která je lidmi dále sdílena.

Hra č. 31: Mapa štěstí – (od 10 let)

Cíl: Pokud bychom mohli najít mapu s pokladem, není pochyb o tom, že bychom se řídili jejími pokyny, abychom došli k objevení bohatství. Evangelium je právě mapa, která vede k vzácnému pokladu: ke štěstí, k realizaci vlastního života. Hra pomáhá dětem identifikovat věci a hodnoty, které považují za nezbytné.

Čas: -

Pomůcky: Nejsou.

Katecheta požádá děti, aby nakreslily mapu pokladu. Pokladem je štěstí. Děti vpisují do mapy na každé křižovatce věc nebo hodnotu, které považují za užitečné nebo nezbytné pro dosažení štěstí. Práce je individuální. Každý účastník může zahrnout do mapy všechno, v co věří (u každého to může být individuální). Po ukončení práce mají děti cca 2 min. na osobní reflexi nad svou prací. Pokud je to vhodné, dále si děti sdělí výsledky své práce a může začít diskuse. Druhou variantou může být, že katecheta rozdělí děti do skupin, v nichž se členové domlouvají společně na sestavení jedné mapy (10 minut). Výsledky si skupiny vzájemně sdělí (10–15 minut).

TÉMA: CÍRKEV

Hra č. 38: Spolu je hezky – (od 7 let)

Cíl: Církev je společenství, kde jsou všichni povoláni nabídnout svůj přínos. Tato aktivita podporuje povědomí o jejich způsobu jednání s ostatními, o spolupráci nebo závazku, které jsou pro každého charakteristické.

Čas: 15 min

Pomůcky: Nejsou.

Děti vytvoří kruh. Všichni zavřou oči. Jakmile dá katecheta pokyn, natáhnou pravou ruku a chytí první ruku, na kterou narazí. To samé udělají s levou rukou. Tím jsou všichni pořádně propleteni. Otevřou oči a snaží se rozmotat, aniž by se pustili. Úkol se jim nepodaří dokončit, pokud nebudou spolupracovat. Po splnění úkolu se katecheta ptá na následující otázky: „Jaký je to pocit, když jste byli propleteni? Spolupracovali všichni? Byl někdo, kdo se na řešení nepodílel? Kdo pomáhal svými nápady?“ Po diskusi každý účastník přiřadí skóre od 1 do 10, jak se spolupráce dařila. Každý může ohodnotit vlastní spolupráci při řešení. Ostatní mohou tento názor potvrdit nebo vyvrátit.

Hra č. 42: Kolik utratíš – (od 9 let)

Cíl: Aktivita pomáhá objasnit hierarchii hodnot a vypoví též něco o stylu života každého dítěte. Cvičení mohou být také použita v rozhovoru, týkajícího se tématu pronásledování. Ve skutečnosti, tak jako křesťanští mučedníci, kteří zaplatili svými životy setrváním v křesťanské víře, tak i děti jsou povolány k „placení“ za hodnoty, které jsou považovány za cenné.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Obdélníky papíru různé velikosti, které budou sloužit jako peníze, karty s hodnotami.

Katecheta vytvoří skupiny dvou nebo tří dětí a požádá je, aby si sestavili pořadí následujících hodnot podle toho, jak jsou pro ně důležité: láska, peníze, čas, sexualita, náboženství, přátelé, práce, politika, štěstí, osobní zájem atd. Následně si skupinky vyrobí z obdélníků papírů peníze, a napíšou na ně částky (stačí cca 10 x 100,- a 10 x 10,-). Katecheta má připravené karty s hodnotami podle počtu skupinek, které si je losují. Počet vylosovaných karet by měl být 3 a více. Poté každá skupina zvažuje, zda již má hodnoty, které jsou pro ně důležité. V jiném případě si je mohou vyměnit s ostatními skupinkami. Buď si je od nich koupí, nebo vymění za jinou hodnotu či hodnoty (5 minut).

V následující diskusi katecheta upozorní na různé postoje lidí:

např. na ty, kteří se snaží jen vydělat více peněz; na ty, kteří jsou ochotni dát za hodnotu vše, co vlastnili.

Hra č. 45: Ztracení v oceánu – (od 9 let) pokračovat

Cíl: Uvědomit si, že každý člověk má tendenci skupinu organizovat. To byla také zkušenost prvních křesťanů, kteří si vytvořili vnitřní strukturu disciplinovaného komunitního života.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Žádné.

Katecheta rozdělí děti do skupin. Každá si představí, že loď, na které cestovaly, ztroskotala a oni se ocitli na vzdáleném ostrově v oceánu. Ostrov není obydlen lidmi, ale zvířaty, která se dají lovit. Rostou tam také ovocné stromy a tečou proudy vody. Ztroskotanci si všimli, že mořské proudy přinesly na břeh bedny náradí: kladiva, pily, atd.

Každá skupina je vyzvána, aby odpověděla na tuto otázku: „Jste na pláži ostrova. Rozhlížíte se a uvědomujete si svou situaci: co uděláte?“ Čas na práci je 5 minut. Poté zástupci každé skupiny představí výsledky své práce. Během toho si katecheta všimá, jak si každá skupina dokázala zorganizovat rozdělení úkolů na ostrově, nebo jak si poradila se společnou činností. „Organizovat se“ je přirozená potřeba.

Hra č. 47: Harmonie – (od 8 let)

Cíl: Naučit se, jak být v „souladu“ s ostatními, pochopit jejich záměry, a to i beze slov. Vzájemné soužití mezi křesťany je vybudováno z jednoty rodící se z lásky ke svému bratru, která je v souladu s Bohem, být „vším pro všechny lidi“.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Žádné.

Cvičení probíhá ve dvojicích. Dvojice stojí proti sobě. Oba natáhnou ruce a položí dlaň na dlaň, ale nedotýkají se. Jeden z nich začíná velmi pomalu sérii pohybů. Nejprve pohybuje rameny, pak celým tělem. Úkolem druhého je sledovat partnera jako zrcadlový obraz (to znamená, že se snaží opakovat pohyby toho druhého tak, aby probíhaly zároveň). V další variantě si dvojice bez upozornění prohazují role a hledáme nejdokonalejší soulad. Snaží se „vycítit“, když ten druhý chce vést nebo chce být veden. Po skončení aktivity si děti sednou, přemýšlí o prožitých pocitech.

Hra č. 50: Charismata – (od 11 let)

Cíl: Křesťané považují své kvality za Boží dary, své charisma a sebedarování dávají k dispozici společenství, které je sjednoceno zvláštním poutem Ducha Svatého. Hra zdůrazňuje, že osobnost každého člena skupiny má své aspekty. Dále podporuje sebezpoznaní, což nám umožňuje identifikovat některé vlastnosti, které jsou oceňovány, a další, které mají být rozvíjeny.

Čas: 15–20 min.

Pomůcky: Papíry, pero, pravítka.

Katecheta zadá dětem úkol nakreslit na papír velký dům s 5 stejně velkými pokoji. Papír si podepíše svým jménem, aby ostatní věděli, komu dům patří. Každý pokoj se shoduje s postoji jejich kamarádů, kteří se k nim budou pomoci různých tvrzení vyjadřovat. Zde je seznam tvrzení, každé odpovídá počtu místností (jedno tvrzení se rovná jednomu pokoji):

1. Líbí se mi Tvůj způsob chování.
2. Věřím Ti.
3. Mám se od Tebe co učit.
4. Vážím si Tvého úsudku.
5. Mám tě rád a jsem připraven převzít Tvé úkoly.

Děti odloží svůj namalovaný dům na židli a čekají na pokyn. Katecheta začne prvním tvrzením: „Líbí se mi Tvůj způsob chování“. Děti si projdou domy svých spolužáků a tomu nebo těm, kteří podle něj danému tvrzení odpovídají, dají svůj podpis na pokoj. Pak se vrátí na své místa a čekají na katechetu, až řekne další tvrzení. Pokračuje se stejným způsobem, dokud nejsou všechna tvrzení vyčerpána. Lhůta pro jedno tvrzení je 1 minuta. Na konci hry každé dítě zkontroluje svůj dům, vyhodnocuje počet a rozmístění podpisů. Katecheta pomáhá tím, že nabízí některé otázky, které mají být následně zodpovězeny:

„Shromáždil jsi více nebo méně podpisů než sis myslel? Co tě potěšilo? Co tě zarmoutilo?“ Je jasné, že pokoje s mnoha podpisy jsou hlediska, která ostatní považují za pozitivní, zatímco ty prázdné jsou rozměry osobnosti, které je třeba rozvíjet s cílem zlepšit je.

TÉMA: PŘIKÁZÁNÍ

Hra č. 62: Příkázání – (od 11 let)

Cíl: Struktura chování každého z nás přispívá na jedné straně vlastním pocitům, náladám, touhám, na druhé straně souboru mravních zásad, které jsou konfrontovány s kulturními a náboženskými tradicemi.

Každý dospělý člověk je obdařen rozumem, což mu umožňuje to, aby si dokázal vědomě vybrat mezi etickými zásadami, které uzná za reálné a významné a prohlásí je za pravidla pro své činy. Na rozdíl od dospělých, nedospělí ještě nemají plné vědomí svobodné volby hodnot, které jsou součástí „podstatou kulturní a náboženské autority“, která je v minulosti převzala celkem nekriticky. Nyní mají učinit první kroky v reorganizaci svých měřítek hodnot.

Tato hra může v tomto ohledu pomoci. Vhodným rámcem hry je zvláště reflexe příkázání.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Žádné.

Katecheta dá dětem následující formulář.

Modul příkázání

Níže je přepsáno Desatero příkázání ze Starého zákona a stručně shrnuto. Dejte je do pořadí, které nejlépe splňuje vaše osobní přesvědčení. Napište do závorek na konci každého řádku postoj, který byste na základě daného příkázání zaujali.

1. Já jsem Hospodin, Tvůj Bůh. Nebudeš mít bohů jiných přede mnou. ()
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo. ()
3. Nezapomeň světit svátek. ()
4. Cti otce svého i matku. ()
5. Nezabiješ. ()
6. Nezcizoložíš. ()
7. Nebudeš krást. ()
8. Nebudeš křivě svědčit. ()
9. Nebudeš dychtit po manželce jiného muže. ()
10. Nechtěj pro sebe to, co patří jinému. ()

Zkontrolujte, zda vám mezi 10 příkázáními chybí některá pro vás důležitá zásada. Pokud ano, přidejte ji jako jedenácté příkázání:

11.....

Vyplněné formuláře si přinesou do skupin, kde si je navzájem porovnají a jsou podnětem pro diskusi.

Hra č. 63: Apel na svědomí – (od 10 let)

Cíl: Naučit se rozeznat závažnost krádeže, lži, aktu krutosti. Uvědomit si, že každý z nás posuzuje situaci podle své osobnosti s ohledem na své vlastní hodnoty.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Žádné.

Katecheta nabídne dětem tři sady otázek týkajících se lži, krutosti a drobné krádeže. Situace mohou být vytištěny na formuláři, které dostane každé dítě, nebo se situace přečtou a děti zaznamenávají pořadí na samostatný list, a to od méně závažné po nejvíce závažnou situaci. Poté děti mohou srovnat odpovědi mezi sebou a také s dospělými, což se předpokládá, že je cílem.

Klasifikace lži – ZDE POKRAČOVAT

Nastavit vzestupně podle závažnosti (od nejméně závažných po nejzávažnější) tyto lži:

A. Našlo se rozbité sklo ve třídě. „Kdo to udělal?“ ptá se učitel? Henry, který nerad obviňuje kamarády, říká, že nic neví, navzdory tomu, že byl svědkem toho, co se stalo.

- B. Dítě, jehož rodiče nejsou bohatí, se stále vychloubá krásným nábytkem, který má ve svém domě, všechny ty dobré věci k jídlu, a že mu otec kupuje všechny úžasné hračky.
C. Paul rozbil pohár. Mlčí, když je bratr neprávem obviněn, že udělal tento nepořádek.
(Pořadí závažnosti: méně závažné A, pak B, pak C).

Klasifikace aktů krutosti

Nastavit v číselném pořadí, od nejméně závažné k nejzávažnější, tyto akty krutosti:

- A. Gianni pověsí kolem krku psa kámen a hodí ho do vody.
B. Kočka klidně spí. Gianni přijde a zatahá ji za ocas.
C. Gianni vyhání slavíky. Chytne jednoho, oslepí ho a dá ho do klece.
D. Starý kůň táhne těžký vozík s únavou. Gianni se přiblíží, využívá toho, že ji nikdo nevidí a zasáhne zvíře.
E. Moucha je na stole. Gianni dá na ni sklenici a uvězní na několik minut.
(B a E na jedné straně a A a D na druhé straně jsou v podstatě ekvivalentní. Kompletní pořadí: C, A, D, B, E).

Klasifikace krádeže

Nastavit v číselném pořadí krádeže od nejméně závažné k nejzávažnější:

- A. Gino najde tužku ve třídě a vezme si ji.
B. Gino vezme tužku kamarádovi z jeho pouzdra.
C. Gino najde tužku na ulici a vezme si ji.
D. Gino vidí kolegu, který ztratil tužku. Sbírá ji a nechá pro sebe.
E. Gino získá klíč od stolu, otevře zásuvku a vezme tužku.
(Pořadí závažnosti: C, A, D, B, E).

Hra č. 66: Jedna, dva, tři, hvězda – (od 6 let)

Cíl: Pochopit význam „zákona“.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Velká místnost nebo chodba (hra je hlučná).

Zatímco spolužáci stojí v řadě zády ke stěně, jedno dítě stojí na opačné straně místnosti čelem ke zdi. Jakmile dá katecheta pokyn ke startu, dítě řekne nahlas a jasně: „Jedna, dva, tři, hvězda.“ Pak se vyskočením otočí a snaží se zachytit nějaký pohyb svých spolužáků. Ti se mezitím pokusí k němu přiblížit tak, aby je neviděl v pohybu. Jakmile vykřikne, musí se všichni zastavit a nehýbat se. Pokud nezachytí žádný pohyb, věta se opakuje, dokud se někomu nepodaří dotknout zad dítěte, které to vyslovuje. Ti, kdo jsou viděni v pohybu, se musí vrátit do výchozího bodu. Je to krátká hra (lze opakovat dvakrát nebo třikrát během 10 minut) a zábavná, ale která také vytváří konflikty: „Lukáši, viděl jsem, že ses pohnul.“ „Ne, není pravda, nehýbal jsem se!“...». Katecheta se snaží aktivitu regulovat. Je třeba poznamenat, že dodržování pravidel není omezení, ale podmínkou úspěchu hry. Takže pokud jde o přikázání, jsou podmínkou k úspěšnému životu?

TÉMA: SVĚDOMÍ

Hra č. 70: Mít – (od 10 let)

Cíl: Uvědomit si, že honba za tím vlastnit víc a víc věcí poznamená každého. S konzumním stanoviskem se křesťan snaží bojovat. Usilovně hledá, jak by mohl naplnit potřebu po smyslu, aby se sám přesvědčil o lásce k Bohu a k bližnímu.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Žádné.

Katecheta požádá děti, aby si vytvořili seznam všech věcí, které vlastní, a jiný seznam těch věcí, které by chtěli mít.

Děti mají dlouhý seznam položek, které se budou pohybovat od kancelářského materiálu, her až po jízdní kolo ... Nyní můžeme začít hru. Katecheta uvede situaci: „Jste ve vašem městě, je letní neděle. Náhle se z antény ozve alarm. Chemická továrna má poruchu a silný zničující mrak se šíří nad městem. Musíte uniknout co nejdříve a sebou si vzít z domu to nejdůležitější, protože víte, že dům se vším, co v něm je, bude zničen. Jste s přáteli. Rozlučte se s nimi a běžte domů, kde se i vaše rodina chystá k odchodu. Máte málo času a k dispozici jen jeden kufr, do kterého se vám musí vlézt vaše věci. Nyní se podívejte na oba své seznamy: které věci, co vlastníte, jsou pro vás nezbytné? A které věci z těch, co byste si přáli, jsou stejně důležité? Co z věcí, které vlastníte a z těch, které byste chtěli mít, byste si dali do kufru s tím, že ostatní věci budou zničeny? Máte jednu minutu, abyste si vybrali.“ Po skončení katecheta požádá několik dětí, aby vysvětlili, podle čeho věci vybíraly. Mohou si všimnout, že touha vlastnit více a více se nerodí ze skutečné potřeby, ale často je cílem sama o sobě.

Hra č. 72: Rozhodnutí – (od 10 let)

Cíl: Zdůraznit, jak důležité je pro jednotu všech a zraní společenství přijímat společná rozhodnutí.

Čas: 10–15 min.

Pomůcky: Bílé listy.

Katecheta zadá dětem úkol, aby každý odpověděl „ano“ nebo „ne“ na následující otázku: „Je správné odsoudit k trestu smrti vrahy?“ Jakmile katecheta vysloví otázku, dá „startovací signál“ – kdo je pro „ANO“ zvedne pravou ruku, kdo je pro „NE“ levou. Samozřejmě je nutné, aby všichni zvedali ruce současně a drželi, dokud katecheta nedokončí sčítání hlasů. Výsledek tohoto hlasování má již sám o sobě určitou hodnotu, ale spíše instinktivní. Nato proběhne diskuse, ve které děti vyjádří své důvody pro svoje rozhodnutí. Poté se znovu hlasuje. Nyní máme k dispozici porovnání prvního a druhého výsledku. Rozdíl (dle zřetelného očekávání) ukazuje vliv diskuse na naše rozhodnutí. Pokud zvolíte režim tajného hlasování, pomocí lístků, na které píšete „Ano“ nebo „Ne“, měl by být výsledek podstatně odlišný od prvního způsobu hlasování.

Jak můžeme vidět, navrhovaná aktivita je bohatá na formování hodnot: zejména je třeba zdůraznit úspěšnost srovnání na úrovni myšlenek a rozhodnutí, včetně různých nastavení. Je také zajímavé odkázat na hodnotu „tajemství“ v zajištění svobody.

Hra č. 74: Skryté hodnoty – (od 12 let)

Cíl: Zdůraznit, že zprávy, které děti obdrží z médií, nejsou neutrální, ale ovlivněné, protože mají za cíl informovat veřejnost poutavě a přesvědčivě. Je proto nezbytné, aby ti, kdo chtějí následovat život Ježíše, byli formováni Božím slovem a křesťanským společenstvím.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Žádné.

Katecheta pustí dětem píseň: děti mají za úkol identifikovat hodnoty a související postoje předávané prostřednictvím slov a hudby. Cvičení katecheta uzavře tím, že každá píseň, kterou uslyšíme, v sobě obsahuje poselství o hodnotách, které často zpracováváme bez přemýšlení. Varianta cvičení, což však

vyžaduje více času, je rozdělit děti do podskupin, z nichž každá analyzuje poselství písně z videonahrávky, z reklam převzatých z novin, z oblíbeného časopisu. Úvahy podskupin jsou pak sděleny celé skupině a slouží jako základ pro diskusi.

TÉMA: BŮH

Hra č. 77: Soud – (od 10 let)

Cíl: Uvědomit si, jak se dnes občanské právo liší od zákona Božího, který odpouští hříšníkovi, když se upřímně obrátí.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Žádné.

Tři děti dostanou roli žalobce, obviněného a obhájce. Katecheta dělá moderátora a vysvětluje jim jejich úkol. Obžalovaný se dopustil krádeže, které lituje. Žalobce žádá porotu, kterou tvoří zbytek třídy, aby obžalovaného stejně odsoudili, protože byl trestný čin spáchán a zákon vyžaduje trest. Obhájce tvrdí, že upřímné pokání už obviněného začleňuje zpět do společnosti (komunitní skupiny). Po debatě mezi dvěma „právníky“, „porota“ (třída) hlasuje zvednutím ruky pro odsouzení nebo zproštění obžaloby. Katecheta shrne, že lidská spravedlnost vždy vyžaduje trest pro ty, kteří spáchali zločin, bez ohledu na jejich lítost. Ale Bůh zcela odpouští hřích (jeho zrušení) těm, kteří ho upřímně litují (obrátl se).

Hra č. 78: Láska k Bohu a k bližnímu – (od 10 let)

Cíl: Snadněji pochopit vztah mezi láskou k Bohu a láskou k bližnímu.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Kopie dokumentu.

Katecheta požádá některé z dětí, aby přečetlo následující text: „Existují dvě přikázání pravé lásky, to je, láska k Bohu a láska k bližnímu. Z lásky k Bohu se rodí láska k bližnímu; a láska k bližnímu vyživuje Boží lásku. Neboť kdo zanedbá Boží lásku, není schopen milovat bližního. A můžeme jít ještě dále v lásce k Bohu, jestliže jsme předtím skrze jeho lásku živeni láskou k bližnímu. Vzhledem k tomu, že Boží láska vytváří lásku k bližnímu, Pán, než řekl v zákoně: „Miluj svého bližního“, řekl: „Miluj Hospodina, svého Boha.“ Takže v našich srdcích je nejprve zasazen kořen lásky, který se obrací k Bohu a z něj roste koruna stromu – bratrská láska.“ Po přečtení pasáže se katecheta ptá na následující otázky: „Jak můžete milovat Boha a ostatní v rodině? Který „soused“ je vítán do vašeho domu?“

Hra č. 82: Bůh superhrdina – (od 8 let)

Cíl: Někdy si myslíme, že Bůh je jakýsi „kouzelník“, který změní věci ve prospěch těch, kteří v něho věří a modlí se k němu. Tato hra se snaží o to, aby děti pochopily, že Bůh vždy sdílí obtíže člověka. Dokonce se stal v Ježíši člověkem, který žije s námi a neustále je nám oporou svým Duchem.

Čas: 5–10 min.

Pomůcky: Velký papír a fixy.

Katecheta vyvěsí velký papír a rozdělí ho na dvě části. V jedné budou vhodná jména a charakteristiky „superhrdinů“, kteří jsou pro děti velkým vzorem; ve druhé části je napsáno slovo „Bůh“. Pak se katecheta zeptá dětí: „Jaké jsou rozdíly mezi vašimi hrdiny kreslených filmů a Bohem křesťanů? Respektive, jak jednají? Jakou „moc“ mají? Jak ji vykonávají?“ Ve shrnutí na závěr bude důraz kladen na Boží lásku, která udržuje člověka a sdílí jeho obtíže.

TÉMA: VÍRA

Hra č. 91: Nostalgie? – (od 10 let)

Cíl: Uvědomit si, co je v životě důležité, a určit si, co jsou hlavní cíle, kterých chceme dosáhnout. Křesťanství, oplývající moudrostí Ducha Svatého, uznává, že cílem a smyslem lidského života je Boží vůle, která umožňuje plně realizovat naše životy.

Čas: 5 min.

Pomůcky: Žádné.

Katecheta požádá chlapce a dívky, aby přinesli fotografii starého člověka nebo starých lidí... Zadá následující úkol: „Podívejte se na fotografie a přitom si představte staré lidi a znovu se zamyslete nad svým životem a zhodnoťte ho. Představte si, co jste udělali podle svých plánů, co si myslíte, že je pro váš život dobré. Můžete být šťastní? Co považujete za důležité dnes? Může to být u starších lidí jiné? Co byste mohli zrealizovat?“ Po 5 minutách každé dítě stručně sdělí skupině své myšlenky. Pokud katecheta uzná za vhodné, může proběhnout porovnání a diskuse.

Hra č. 93: Pohlednice – (od 9 let)

Cíl: Ježíš nás volá k následování, ale ne vždy jsme ochotni přijmout jeho pozvání. Toto cvičení pomáhá studentům reflektovat jejich osobní odpověď na výzvu Ježíše.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Pohlednice pro každé dítě.

Katecheta uvede dětem hru: „Představte si, že jste odjeli na dlouhou cestu. Když jste pryč, je obvyklé poslat pohlednici těm, kteří nás mají rádi. Pošlete pohlednici Ježíši. Sdělte mu svá přání, poděkování, žádosti o odpuštění, že jste neposlouchali jeho hlas (například v modlitbě, ve vztahu s ostatními, ve věrnosti mše svaté ...).“ Je důležité, aby pohlednice zůstala v tajnosti.

Hra č. 94: Strom charakteru – (od 10 let)

Cíl: Hra otvírá dětem prostor, který jim pomůže poznat, co obnáší realizace jejich života: seznámení se s ním, zlepšování se. Svatost je realizace života, která je otevřená projektu Boží lásky.

Čas: 10–15 min.

Pomůcky: Nůžky pro účastníky, listy a fixy.

Katecheta požádá děti, aby nakreslily rozvětvený strom. Katecheta vysvětlí, že strom představuje člověka, který ho nakreslil. Děti sledují svůj strom, každý musí najít nějaké klady a některé zápory svého charakteru. Zapisují je do větví (3 minuty). Následuje „prořezávání“ stromu. Neporušené ponecháme ty větve, které představují pozitivní kvalitu života a vlastnosti, které je potřeba rozvíjet a zlepšovat. Větve, které narušují charakter a kvalitu života, budou „odřezány“. Na konci bude mít každé dítě dvě minuty na přemýšlení: zhodnotit situaci svého stromu (charakteru) a naplánovat cestu, kterou musí ještě ujít pro dosažení vlastní seberealizace.

Hra č. 100: Recept na štěstí – (od 9 let)

Cíl: Vždy se mluví o tom, co se pokazí. Tato hra chce místo toho zdůraznit, co je dobré a dělá radost.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Papír a pero pro každé dítě.

Katecheta rozdělí děti do skupin. Každá skupina má za úkol napsat „recept na štěstí.“ Chcete-li nabídnout nějaké návrhy, podnětné otázky, můžete použít následující příklady:

- Co vám dělá radost ve vaší rodině? Ve škole? S přáteli?
- Jste šťastní, když cítíte, že vás má někdo rád? Jste šťastní, když vy máte někoho rádi? Proč?
- Stačí ke štěstí jen mít hmotné věci?
- Máte radost, když sdílíte zkušenosti s ostatními lidmi? Proč?

Pak katecheta vyzve každou skupinu, aby napsala skutečný recept na štěstí, kde u jednotlivých „přísad“ uvedou množství v gramech (např. 200 gramů dobrého humoru, 150 gramů zábavy, 300 gramů peněz, 100 gramů štedrosti...). Uvnitř každé skupiny se musí shodnout na přísadách a na jejich příslušných „dávkách“, uvedou důvody své volby. Poté skupiny představí a porovnají jednotlivé recepty, zdůvodňují své rozhodnutí.

Pokud je to vhodné, může katecheta děti doplnit, příp. vhodně okomentovat. Hlavně by měl zdůraznit zásadní význam lásky: čím více darujeme lásku, tím více si ji uvědomujeme. A tím víc jsme šťastní.

TÉMA: JEŽÍŠ

Hra č. 108: Kolo důvěrnosti – (od 6 let)

Cíl: Zvýšit povědomí dětí o lásce jejich maminky. Při pohledu na Marii z Nazareta, maminku Ježíše, v ní vidí vzor a pomoc pro lásku, kterou milují své děti, jako ona milovala Ježíše. Od začátku ho přijala a řekla Bohu své bezpodmínečné ano.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Žádné.

Děti leží uvolněně hlavou do středu pomyslného kruhu, z něhož jejich těla směřují ven jako paprsky. Je to poloha klidu: i šepot můžou všichni slyšet. Se zavřenýma očima poslouchají pokyny katechety: „Myslete na své maminky, jak vás mají rády. Zkuste si vybavit příležitost, když jste cítili, že vás mají nejvíce rády.“

Po chvíli ticha katecheta povzbuzuje pobídnutím k vyjádření se. V případě, že děti pomalu reagují, je dobré oslovit je jménem s žádostí o jejich příspěví („Lucko, Marku, Františku..., začni první“). Nicméně pokud je to vhodné, ponecháme ticho.

Hra č. 115: Oslava a překvapení – (od 6 let)

Cíl: Zprostředkovat zkušenost lásky těm, kteří se cítí na okraji. Poznání dětí, že láska mezi námi je odrazem Ježíšovy lásky pro každého a pro všechny. Je to Ježíš, který nás volá k lásce a dává nám sílu.

Čas: 20 min.

Pomůcky: Žádné.

V každé skupině se obvykle najde dítě, které je tišší než ostatní, nebo je nedocenené svými kamarády. Katecheta může bez jeho vědomí uspořádat malý večírek na jeho počest, kterého se zúčastní celá skupina. Malé oslavy tohoto typu lze pak opakovat pro další děti. Každý něčím přispěje na oslavu: jeden přinese koláč (který maminka laskavě připravila), další nápoje, jiný k tomu skleničky, talíře, plastové příbory; a pak budete potřebovat papírové ručníky, houbu k čištění, černou tašku na odpadky ... a nějaký dárek pro oslavence. Katecheta vysvětlí dítěti důvod oslavy: „Jsi tady, protože Tě máme rádi, protože jsi pro nás důležitý. Takže slavíme tvou přítomnost v našem středu. A my víme, že se z této oslavy těší i Ježíš: On slaví s námi, protože tam, kde jsou lidé sjednoceni v jeho jménu, Ježíš je uprostřed nich.“ Je přirozené, aby se uzavřel pěkný kruh kolem oslavovaného a všichni ho pozdravili s mocným „Hurá!...“, následované jeho jménem.

TÉMA: HŘÍCH

Hra č. 159: Průzkum mínění – (od 10 let)

Cíl: Zjistit, v krátkém čase, názory skupiny na příčiny některých zel, které pustoší svět. Objevit, že šílená snaha o moc a bohatství, založená na sobectví člověka, způsobuje devastaci a nevýslovné utrpení.

Čas: 10 min.

Pomůcky: Tenký karton zelený, červený, žlutý pro každé dítě.

Katecheta vysvětlí, že následující aktivita slouží k objevení názorů skupiny na příčiny utrpení lidstva. Ke každému tvrzení katechety děti zvednou zelenou kartu, pokud souhlasí, červenou, pokud jsou proti a žlutou v případě pochybností nebo částečné dohody. Katecheta zaznamená na tabuli výsledek každého hlasování. Nakonec shrne výsledky s důrazem na aspekty, které považuje za nejvýznamnější. Je zřejmé, že tato činnost může vést k zapálené diskusi mezi dětmi – pokud je čas, je třeba nechat proběhnout diskusi. Tvrzení katechety například mohou být:

1. Za normálních okolností je nemoc v lidském těle signálem, který říká: „Špatně se mnou zachází.“
2. Většina onemocnění není způsobena neštěstím, nehodou, osudem, ale je způsobena jednotlivými lidmi, skupinami, společnostmi.
3. Mnozí jsou ochotni polykat léky, ale nejsou ochotni pro zdraví např. jíst zdravě nebo cvičit.
4. Válka způsobuje obrovské utrpení.
5. Drastickým snížením znečištění bychom možná byli chudší, ale určitě zdravější.
- 6.....

Hra č. 160: Ty jsi můj nepřítel – (od 9 let)

Cíl: Naučit se přijímat vyjádření druhých; a mít odvahu a loajalitu k nim. Odpustit a přijmout odpuštění.

Čas: 20 min.

Pomůcky: Odvaha vystavit sami sebe.

Děti vytvoří kruh a rozdělí se na polovinu. Poté se vyrovnají do dvou rovnoběžných řad, které stojí naproti sobě. Během jedné minuty (katecheta hlídá čas) proběhne ve dvojicích, stojících naproti sobě, rozhovor, ve kterém jeden mluví a druhý tiše poslouchá. Potom si vymění role. Kdo mluví, říká:

- a) jednu věc, kterou oceňuje na tom druhém;
- b) jednu věc, skrze kterou ten druhý vytváří problémy.

Když oba domluví, řady se posunou o jednu osobu, aby se vytvořily nové páry. Pokračujte dokola, dokud se všichni neseťkají. Poté si všichni sednou a katecheta se ptá skupiny na tyto otázky: „Je obtížné říci svým společníkům, co se vám na nich nelíbí? A naslouchat tomu, co se nelíbí jim na vás? Byli jste zraněni jejich slovy? Máte potřebu odpustit, nebo odpustí oni? Jak obvykle řešíte vaše konflikty? Jaké místo mají v odpuštění? Co to znamená odpustit?“

Hra č. 164: Osvobození – (od 8 let)

Cíl: Děti si uvědomují, že jsou "otroci" mnoha běžných postojů v naší společnosti. Udělat zkušenost s možností osvobodit se, bojovat za svou svobodu.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Karnevalová maska ďábla; pero a barevné lístky ve tvaru kruhu.

Katecheta se ptá dětí, zda se cítí svobodní. Vysvětlí, že některá omezení jsou nezbytná pro růst: pravidla, která dávají rodiče, učitelé, trenéři... nechťejí děti zotročit, ale pomoci jim v nebezpečí, dobře růst. Ale existují způsoby chování, které skrytě přicházejí do chování dětí a činí je „otroky“, kteří je ovlivňují.

Zde je krátký seznam možností, které z nás mohou učinit otroky: jíst sladkosti nebo pamlsky; koupit hru „kterou mají všichni“; mít peníze v kapse; vlastnit mobilní telefon; nejméně dvě hodiny denně

sledovat televizi; oblékat se jako přátelé; často měnit jízdní kolo; stále kupovat nové počítačové hry nebo play-station...

V tomto okamžiku katecheta rozdává barevné lístky, které představují mince, na které si každý účastník napíše své chování, které ho dělá „vězněm“. Barevné lístky jsou daní, kterou každé dítě zaplatí „děbloví“ (odevzdá lístek katechetovi, který mezitím bude nosit masku d'ábla). Hra je mnohem efektivnější, pokud má katecheta komplice, který má na sobě masku a po klepání na dveře vstoupí ve vhodnou dobu do místnosti... zábavné překvapení pro děti.

Dospějeme k závěru, že je možné, s pomocí Ježíše, vymanit se ze svého „vězení“. A každé dítě převezme závazek bojovat během týdne za své nedostatky, nebo omezit svou vlastní chybu. Při mši v následující neděli budou „mince“ děti shromážděny a uloženy u oltáře a v modlitbě věřících bude člen skupiny prosit Pána o sílu a odvahu překonat jejich „otroctví“.

Hra č. 166: Zrada – (od 8 let)

Cíl: Znamení Božího zákona bohužel lidé ignorují. Toto cvičení ukazuje, že zrada Božího zákona přináší neštěstí a smrt.

Čas: 15 min.

Pomůcky: Fotografie a články z novin a časopisů.

Katecheta napíše na tabuli deset přikázání a pak umístí na stůl fotografie a články. Rozdělí děti do tří skupin a uvede hru: „Přikázání chrání hodnoty, které člověk (nutně) potřebuje ke svému životu. Jsou dnes tyto pokyny respektovány a dodržovány?“ Každá skupina si vybere fotografie a články, které svědčí o přestoupení Božího zákona a důsledky takového porušení. Výběr obrázků a textů může trvat 3–4 minut. Každá skupina prezentuje obrázky a názvy vybraných článků, aniž by je komentovala. Na konci může katecheta zahájit diskusi.

TÉMA: SVÁTOSTI

Hra č. 198: Karty pravdy – (od 12 let)

Cíl: Sledovat vlastní chování, zvýraznit své nápady, které tvoří základ způsobu chápání života. Tato hra umožňuje dětem lépe porozumět a pochopit, že budoucnost světa závisí na rozhodnutí každého člověka.

Čas: Variabilní, dokonce i několik minut.

Pomůcky: Proužky papíru stejné velikosti.

Katecheta připraví otázky, které napíše na stejně velké proužky papíru, dobře promíchá a umístí obráceně na stůl. Děti jedno po druhém přistupují ke stolu, vezmou si jeden papír, přečtou nahlas otázku a odpoví na ni. Katecheta zdůrazní, že pravidlem hry je mluvit pravdu. Pokud dítě nechce na danou otázku odpovědět, může si vzít jinou. Po každé odpovědi otevřeme krátkou diskusi.

Návrhy otázek: 1. Co si myslíte o osudu? 2. Co si myslíte o nadbytku ve světě? 3. Co si myslíte, že je hlavním důvodem, proč se rodí méně dětí? 4. Jak reagujete, když přítel či známí odhodí odpadky na zem? 5. Byl bys ochoten krást, abys zbohatnul? 7. Jak budovat mír se svým bratrem nebo sestrou? 8. Pošleš z Itálie pryč přistěhovalce? 9. Pokud je člověk velmi nemocný, je dobře, když požádá, aby byl zabit proto, aby více netrpěl?